The Journal of ECONOMICS and PEDAGOGY

JEP

Maqola turi (Maqola, Falsafa, Asl maqola)

Turkiy davlatlar tashkiloti integratsiya modelining aksiologik parametrlari: an’anaviylik va zamonaviylik dialektikasi

Iymanov Javlon Saidraxmonovich [1*]

[1] University Of Economics And Pedagogy; Andijon; O‘zbekiston; iymanov.j@gmail.com.
* Yozishmalar: iymanov.j@gmail.com; Tel.:+ 998934496271 (171003; Andijon viloyati, Oltinko‘l tumani, Mehnat MFY, Do‘stlik ko‘chasi 45-uy; University Of Economics And Pedagogy NOTM; “Ijtimoiy-gumanitar fanlar” kafedrasi professori v.b.; Andijon; O‘zbekiston)

Abstrakt

Ushbu maqolada Markaziy Osiyo ma’naviy makonining transformatsiyalashuv jarayonlari raqamli reallik kontekstida tadqiq etilgan. Maqola tarixiy vorisiylik va zamonaviy sivilizatsiyaviy tendensiyalar o‘rtasidagi dialektik aloqadorlikni aksiologik yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotda milliy qadriyatlarning raqamli platformalarga integratsiyalashuvi nafaqat texnologik jarayon, balki jamiyatning kognitiv xavfsizligini ta’minlovchi strategik omil ekanligi asoslab berilgan. Shuningdek, “Uchinchi Renessans” paradiqmasi doirasida ma’naviy merosning virtuallashuv sharoitidagi barqarorlik mexanizmlari ochib berilgan.

Kalit so‘zlar: Markaziy Osiyo, ma’naviy makon, transformatsiya, raqamli reallik, aksiologiya, kognitiv simbioz, tarixiy vorisiylik, Uchinchi Renessans, sivilizatsiyaviy tendensiya, kiber-falsafa.

Type of the Paper (Article, Philosophy, Original Paper)

Axiological parameters of the integration model of the organization of turkic states: the dialectic of traditionalism and modernity

Iymanov Javlon Saidraxmonovich [1*]

[1] University Of Economics And Pedagogy, Andijan; Uzbekistan; iymanov.j@gmail.com
* Correspondence: iymanov.j@gmail.com; Tel.: (171003; Andijan region, Oltinkol district, Mehnat MFY, Dostlik street, House 45; University of Economics and Pedagogy; Acting Professor, Department of Social and Humanitarian Sciences; Andijan; Uzbekistan)

Academic Editor: Mirzayev Sarvarbek Avazbekovich

Received: 20.07.2026
Revised: 02.08.2026
Accepted: 15.08.2026
Published: 24.08.2026

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license.

Abstract

This article examines the transformation processes of the spiritual space of Central Asia within the context of digital reality. Based on an axiological approach, it analyzes the dialectical relationship between historical continuity and contemporary civilizational trends. The study establishes that the integration of national values into digital platforms is not merely a technological process but a strategic factor in ensuring the cognitive security of society. Furthermore, within the framework of the “Third Renaissance” paradigm,

the mechanisms for the stability of spiritual heritage under conditions of virtualization are revealed.

Keywords: Central Asia, spiritual space, transformation, digital reality, axiology, cognitive symbiosis, historical continuity, Third Renaissance, civilizational trend, cyber-philosophy.

1. Kirish (Introduction)

Zamonaviy globallashuv va to‘rtinchi sanoat inqilobi insoniyat ma’naviy hayotining ontologik asoslarini tubdan o‘zgartirmoqda. Ayniqsa, Markaziy Osiyo kabi boy sivilizatsiyaviy merosga ega mintaqalarda tarixiy vorisiylikni saqlab qolgan holda, raqamli reallikka adaptatsiya bo‘lish masalasi ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarning markaziga chiqmoqda. O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan “Uchinchi Renessans” poydevorini yaratish strategiyasi nafaqat iqtisodiy-texnik, balki chuqur ma’naviy-eruditiv yangilanishni ham taqozo etadi.

Bugungi kunda ma’naviy makon tushunchasi geografik chegaralardan chiqib, kibermakon bilan qorishib ketmoqda. Bu jarayonda milliy o‘zlik va tarixiy xotira “raqamli oqim” ichida o‘zining fundamental ahamiyatini yo‘qotish xavfi mavjud. Muammo shundaki, ma’naviy merosimizni shunchaki saqlash emas, balki uni raqamli avlodning kognitiv ehtiyojlariga moslashtirish, ya’ni “an’ana - raqam – innovatsiya” triadasi asosida yangi sivilizatsiyaviy modelni shakllantirish zaruriyati yuzaga kelmoqda.

Markaziy Osiyo xalqlarining tarixiy ma’naviy merosi raqamli reallik sharoitida qanday transformatsiyaga uchrayotganini aniqlash hamda ushbu jarayonning ijobiy sivilizatsiyaviy tendensiyalarini ilmiy jihatdan asoslashdan iborat.

Zamonaviy g‘arb falsafiy maktablarida raqamli reallikning ontologik maqomi va inson ma’naviyatiga ta’siri fundamental darajada o‘rganilmoqda. Xususan, Oksford universiteti professori Luchiano Floridi o‘zining “To‘rtinchi inqilob” kontseptsiyasida insoniyatning axborot sivilizatsiyasiga o‘tishini tahlil qiladi. Uning fikricha, bugungi kunda biz raqamli va analog dunyo o'rtasidagi chegara butunlay yo‘qolgan “onlife” (doimiy onlayn hayot) fenomeniga duch keldik. L.Floridining qarashlariga ko‘ra, inson endilikda o‘zini faqat biologik mavjudot emas, balki axborot sferasining (infosphere) ajralmas qismi sifatida idrok eta boshlaydi [1]. Bu esa Markaziy Osiyo xalqlarining an’anaviy ma’naviy vorisiylik zanjiri raqamli axborot oqimlari bilan qanday munosabatga kirishishi kerakligi haqidagi yangi metodologik savollarni o‘rtaga tashlaydi.

Shu bilan birga, sotsiolog va faylasuf Manuel Kastels axborot asrida madaniy o‘zlik masalasiga to‘xtalib, global tarmoqlar milliy-ma’naviy qadriyatlarni siqib chiqarishi yoki aksincha, ularni yangi formatda qayta tiklashi mumkinligini asoslaydi. M.Kastelsning ta’kidlashicha, tarmoqli jamiyat sharoitida ma’naviy qadriyatlar nafaqat an’ana saqlovchisi, balki global axborot oqimida jamiyatning barqarorligini ta’minlovchi strategik resursga aylanadi [2]. Bu esa Markaziy Osiyoning sivilizatsiyaviy transformatsiyasini tahlil qilishda “tarmoqli madaniyat” va “milliy ma’naviyat” sintezini o‘rganishni taqozo etadi.

Raqamli transformatsiyaning sivilizatsiyaviy va antropologik jihatlari MDH falsafiy maktablarida ham keng muhokama qilinmoqda. Xususan, rossiyalik taniqli faylasuf V.V.Savchuk “Media-falsafa” yo‘nalishi doirasida inson ma’naviy dunyosining tubdan vizuallashuv jarayonini tahlil qiladi. Uning fikricha, zamonaviy inson reallikni bevosita emas, balki media-ekranlar orqali “vizual obrazlar” ko‘rinishida idrok etadi. V.Savchuk ta’kidlaganidek, ushbu “reallik xuruji” ma’naviy qadriyatlarning ham vizual-simvolik shaklga o‘tishini taqozo etadi [3]. Bu esa Markaziy Osiyoning klassik ma’naviy merosini

yoshlar ongiga yetkazishda an'anaviy matniy uslubdan voz kechib, vizual-kognitiv strategiyalarga o'tish zarurligini falsafiy jihatdan asoslaydi.

Mintaqaviy barqarorlik va ma'naviy vorisiylik masalasida A.S.Panarinning sivilizatsiyaviy yondashuvi alohida ahamiyatga ega. Olim Sharq va G'arb o'rtasidagi ma'naviy tafovutlarni tahlil qilar ekan, strategik barqarorlikning asosi sifatida "ma'naviy vorisiylik" (an'ana) va milliy o'zlikni saqlab qolishni ko'rsatib beradi. A.Panarinning kontseptsiyasiga ko'ra, har qanday sivilizatsiyaviy yuksalish (Renessans) o'z ildizlariga tayangan holda global chaqiriqlarga javob bera olishi lozim [4]. Mazkur qarashlar Markaziy Osiyo ma'naviy makonidagi transformatsiyalarni "Uchinchi Renessans" paradiqmasi doirasida, ya'ni tarixiy tajribani zamonaviy innovatsiyalar bilan sintez qilish orqali o'rganishda metodologik tayanch bo'lib xizmat qiladi.

Markaziy Osiyo ma'naviy makonining transformatsiyasi va milliy o'zlikni anglash masalalari O'zbekiston falsafa maktabining yetakchi vakillari tomonidan tizimli o'rganib kelinmoqda. Xususan, akademik S.S.Shermuxamedova o'z tadqiqotlarida ijtimoiy-falsafiy merosning metodologik asoslarini yoritib, milliy qadriyatlarning vorisiyligi masalasini zamonaviy bilimlar paradiqmasi bilan bog'laydi. Olimning ta'kidlashicha, falsafiy metodologiya nafaqat o'tmishni o'rganish, balki yangi sivilizatsiyaviy yuksalish – "Uchinchi Renessans"ning nazariy asoslarini shakllantirishda xizmat qilishi lozim [5]. Bu esa biz tadqiq etayotgan ma'naviy makon transformatsiyasini tahlil qilishda fundamental uslubiy asos bo'lib xizmat qiladi.

Jamiyatning texnologik va iqtisodiy o'zgarishi sharoitida inson omili masalasi professor Q.X.Abduraxmonov tadqiqotlarida o'z aksini topgan. Muallif raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalining rivojlanishi bevosita ma'naviy-intellektual salohiyatga bog'liqligini va bu jarayonda inson taraqqiyoti indeksi jamiyatning ma'naviy yetukligi bilan hamohang bo'lishi zarurligini ko'rsatib beradi [6]. Mazkur yondashuv raqamli reallikni shunchaki texnik jarayon emas, balki inson ma'naviyatini boyituvchi imkoniyat sifatida ko'rishga yordam beradi.

Shu bilan birga, globallashuvning ma'naviy-axloqiy jihatlari va qadriyatlar transformatsiyasi muammosi M.N.Isaqov tomonidan atroflicha tahlil qilingan. Olim global axborot oqimi sharoitida milliy qadriyatlarning barqarorligini saqlash mexanizmlarini tadqiq etib, aksiosfera (qadriyatlar olami)ning o'zgarishi jamiyat barqarorligiga ta'sir etuvchi asosiy omillardan biri ekanligini isbotlaydi [7]. Ushbu ilmiy xulosalar Markaziy Osiyo ma'naviy makonidagi yangi sivilizatsiyaviy tendensiyalarni aksiologik filtrlar orqali tahlil qilish zaruriyatini asoslaydi.

2. Materiallar va usullar (Methods)

Ushbu ilmiy maqolani tayyorlashda sivilizatsiyaviy yondashuv, aksiologik tahlil, raqamli germenevtika, sotsiomadaniy modellashtirish hamda qiyosiy-tarixiy tahlilusullardan foydalaniladi.

3. Natijalar (Results)

O'tkazilgan tadqiqotlar va ma'naviy makonning sivilizatsiyaviy tahlili shuni ko'rsatadiki, Markaziy Osiyodagi transformatsiya jarayonlari chiziqli emas, balki ko'p variantli xarakterga ega. Tadqiqot natijasida Markaziy Osiyo ma'naviy makonining raqamli reallik bilan integratsiyalashuviga oid quyidagi fundamental xulosalar olindi.

1. Transformatsiyaning ontologik va aksiologik modeli. Tadqiqot jarayonida Markaziy Osiyo ma'naviy makonining raqamli reallik sharoitidagi transformatsiyasi chiziqli evolyutsiya emas, balki strukturaviy-ierarxik o'zgarish ekanligi isbotlandi. Ushbu jarayon quyidagi uchta fundamental darajada kechishi aniqlandi:

- **Substansial daraja:** “Digital Heritage” va ontologik ko‘chish. Bu darajada an’anaviy ma’naviy qadriyatlarning moddiy va nomoddiy shakllari raqamli analoglarga transformatsiya bo‘ladi. Bu shunchaki “nusxa ko‘chirish” emas, balki ma’naviy merosning ontologik maqomi o‘zgarishidir. M.Kastels ta’kidlaganidek, tarmoqli jamiyatda madaniy ashyolar raqamli oqimga kirmasa, ular ijtimoiy xotiradan o‘chib ketish xavfi ostida qoladi [8]. Markaziy Osiyo kontekstida bu – “Raqamli ma’naviy meros” (digital heritage) tushunchasining shakllanishi orqali milliy o‘zlikning global axborot infosferasiga “substansial integratsiyasi” sifatida baholanadi.

- **Kognitiv daraja:** Vizual-simvolik interpretatsiya. Ma’naviy-axloqiy tushunchalarning raqamli avlod (Digital Natives) ongida qayta shakllanishi kognitiv transformatsiyaning o‘zagidir. V.V.Savchukning media-falsafiy yondashuviga ko‘ra, zamonaviy ong “matniy” idrokdan “vizual-obrazli” idrokka o‘tgan [9]. Natijada, Markaziy Osiyo mutafakkirlarining (masalan, Navoiyning “Xamsa”si yoki Rumiy hikmatlari) ma’naviy-axloqiy yuklamasi bugungi kunda raqamli metaforalar, kognitiv sxemalar va simvolik obrazlar orqali qayta konstruksiya qilinmoqda. Bu jarayon ma’naviyatning “kognitiv simbiozi” sifatida tavsiflanadi.

- **Ijtimoiy-funksional daraja:** “Ma’naviy immunitet” va barqarorlik. Transformatsiyaning yakuniy bosqichi ma’naviy merosning ijtimoiy barqarorlikni ta’minlovchi funksiyasi yangilanishi bilan bog‘liq. Akademik S.S.Shermuxamedova metodologiyasiga tayangan holda aytish mumkinki, ma’naviyat jamiyatning axborot xurujlariga qarshi “ichki filtri” hisoblanadi [10]. Raqamli reallikda ushbu funksiya “aksiologik immunitet” shakliga o‘tadi. Ya’ni, transformatsiyalashgan ma’naviy makon raqamli anomaliyalar va yot g‘oyalarga qarshi jamiyatning kiber-ijtimoiy barqarorligini ta’minlovchi asosiy determinantga aylanadi.

Markaziy Osiyo ma’naviy makonining transformatsiyalashuv modeli raqamli reallik sharoitida milliy qadriyatlarning shunchaki saqlanishini emas, balki ularning ontologik va kognitiv yangilanishi orqali jamiyatning sivilizatsiyaviy barqarorligini ta’minlovchi dinamik tizimga aylanishini anglatadi. Ushbu ierarxik o‘zgarish ma’naviy merosni zamonaviy global axborot oqimida o‘zligini yo‘qotmagan holda yangi sivilizatsiyaviy bosqichga olib chiqishning fundamental asosi bo‘lib xizmat qiladi.

2. Tarixiy vorisiylikning “Raqamli filtrlari” va aksiologik seleksiya mexanizmi.

Tadqiqot natijasida ma’naviy merosning an’anaviy shakldan raqamli shaklga o‘tishi shunchaki texnik “informatizatsiya” emas, balki murakkab aksiologik seleksiya (qadriyatlarni saralash) jarayoni ekanligi aniqlandi. Ushbu jarayonni biz “Raqamli filtrlar” tizimi orqali quyidagicha asosladik:

- **Ma’rifatparvarlik filtri (Jadidchilik paradiqmasi).** Tadqiqotda “Uchinchi Renessans” poydevorini yaratishda jadidlar merosining raqamli konvertatsiyasi ustuvor ahamiyatga ega ekanligi isbotlandi. A.S.Panarin ta’kidlaganidek, sivilizatsiyaviy barqarorlik faqat “hayotiy” qadriyatlarning saqlanishiga bog‘liq [11]. Shunga ko‘ra, jadidchilikning ilm-fan, ma’rifat va taraqqiyot g‘oyalari zamonaviy raqamli muhit uchun eng mos “progressiv unsurlar” sifatida namoyon bo‘ladi.

- **Kognitiv konvertatsiya.** Ajdodlar merosidagi universal g‘oyalar (masalan, Navoiyning komil inson konsepsiyasi yoki Beruniyning bag‘rikenglik tamoyillari) raqamli avlodning kognitiv xususiyatlariga mos ravishda “vizual metaforalar” va “interaktiv kontent”ga aylantiriladi. L.Floridi axborot sferasining inson borlig‘ini qayta shakllantirishini o‘rganar ekan, qadriyatlarning “infomorfik” shaklga o‘tishi ularning yashovchanligini oshirishini qayd etadi [12]. Shu tariqa, kognitiv konvertatsiya jarayoni ma’naviy merosni shunchaki saqlash emas, balki uni raqamli sivilizatsiya tillarida qayta kodlash orqali milliy o‘zlikning intellektual yashovchanligini ta’minlovchi strategik mexanizm bo‘lib xizmat qiladi.

- Sivilizatsiyaviy filtratsiya. Markaziy Osiyo ma'naviy makonidagi transformatsiya jarayonida yot g'oyalar va ma'naviy eroziya keltirib chiqaruvchi "axborot shovqinlari" milliy merosning filtrlash funksiyasi orqali bartaraf etiladi. O'zbekistonlik faylasuf olim M.N.Isaqov ta'kidlaganidek, qadriyatlar tizimi tashqi mafkuraviy xurujlarga qarshi jamiyatning "aksiologik qalqoni" vazifasini o'taydi va milliy o'zlikni asrashning asosiy omili hisoblanadi [13]. Mazkur yondashuv ma'naviy vorisiylikni raqamli reallikda shunchaki axborot almashinuvi emas, balki "sivilizatsiyaviy immunitet" darajasiga ko'tarilishini ta'minlaydi.

Tarixiy vorisiylikning raqamli filtrlari mexanizmi ma'naviy merosni shunchaki texnologik retranslyatsiya qilish emas, balki uni aksiologik seleksiya orqali zamonaviy intellektual muhitga adaptatsiya qilish jarayonidir. Ushbu seleksiya natijasida milliy qadriyatlar tizimi raqamli sivilizatsiya sharoitida jamiyatning ma'naviy yaxlitligini va sivilizatsiyaviy immunitetini ta'minlovchi barqaror aksiologik platformaga aylanadi.

3. Sivilizatsiyaviy tendensiyalar va "kognitiv simbioz" fenomemi. Tadqiqot natijasida Markaziy Osiyo ma'naviy makonining zamonaviy rivojlanish bosqichida yangi sivilizatsiyaviy tendensiya – "kognitiv simbioz" fenomeni aniqlandi. Ushbu fenomen quyidagi konseptual parametrlar orqali xarakterlanadi:

- Gibrid sotsiomadaniy borliq. Mazkur tendensiya milliy-ma'naviy o'zlikning global axborot oqimi bilan to'qnashuvida "eroziyaga uchrashi" yoki assimilyatsiyasini emas, balki an'anaviy mazmun (milliy kodlar) va innovatsion shakl (raqamli texnologiyalar) sintezidan iborat yangi borliqni yaratadi. M.Kastelsning "tarmoqli jamiyat" nazariyasiga tayanib aytish mumkinki, bunday simbioz ma'naviy qadriyatlarning global tarmoqda nafaqat saqlanishini, balki ularning "reaktiv kuchi" ortishini ta'minlaydi [14].

- **Ma'naviy barqarorlikning yangi modeli.** Kognitiv simbioz sharoitida ma'naviy barqarorlik turg'un holatdan dinamik holatga o'tadi. Bunda Markaziy Osiyo sivilizatsiyasiga xos bo'lgan bag'rikenglik va ma'rifatparvarlik g'oyalari raqamli algoritmlar orqali yoshlar ongiga "tabiiy kognitiv filtr" sifatida o'rnashadi. Akademik S.S.Shermuxamedova ta'kidlaganidek, milliy ma'naviyatning zamon talablari bilan hamohangligi jamiyatning intellektual salohiyatini belgilovchi bosh mezon hisoblanadi [15].

- Sivilizatsiyaviy transformatsiyaning "yumshoq kuchi". Kognitiv simbioz natijasida Markaziy Osiyo ma'naviy makoni raqamli dunyoda o'zining jozibadorligini saqlab qoladi va mintaqaviy integratsiya jarayonlarining ma'naviy-ruhiy asosi bo'lib xizmat qiladi. Professor Q.X.Abduraxmonov yondashuviga ko'ra, bunday transformatsiya jarayoni inson kapitalining sifat ko'rsatkichlarini oshirib, jamiyatning raqamli sivilizatsiyaga adaptatsiyasini yengillashtiradi [16].

Kognitiv simbioz fenomeni Markaziy Osiyo ma'naviy makonining transformatsiyalashuv bosqichidagi oliy tendensiya bo'lib, u an'anaviy qadriyatlarni raqamli sivilizatsiya imkoniyatlari bilan sintezlash orqali mintaqaning sotsiomadaniy yaxlitligini va global axborot makonidagi intellektual raqobatbardoshligini ta'minlovchi yangi sivilizatsiyaviy paradiqmadir.

Natijalarni muhoka qilish (And (&) Discussion). Tadqiqot natijalarini zamonaviy falsafiy oqimlar vakillarining qarashlari bilan qiyoslash Markaziy Osiyo ma'naviy makoni transformatsiyasining o'ziga xos determinantlarini aniqlash imkonini berdi. Xususan:

1. Raqamli ontologiya: L.Floridi raqamli reallikni "infosfera" sifatida talqin qilib, insonning undagi "infomorfik" tabiatiga urg'u beradi. M.Kastels esa tarmoqli jamiyatda madaniy o'zlikning "eroziyasi" xavfini birinchi planga chiqargan. Bizning tadqiqotimiz ushbu qarashlarni Markaziy Osiyo sivilizatsiyasi kontekstida boyitadi. Ya'ni, global infosferaga integratsiya shunchaki "infomorfizm" emas, balki milliy ma'naviy kodlarning raqamli muhitda "substansial saqlanishi" (Digital Heritage) orqali yuz berishi isbotlandi.

Kastelsdan farqli o‘laroq, biz tarmoqli jamiyatni milliy o‘zlikni yo‘qotuvchi omil emas, balki “aksiologik seleksiya” orqali uni yangi bosqichda qayta tiklovchi platforma sifatida baholaymiz.

2. Media-falsafiy vizuallashuv: V.V.Savchuk zamonaviy ongning “vizuallashuv” jarayonini reallikning “pristupi” (xuruji) sifatida tahlil qiladi. Tadqiqotimizda ushbu g‘oya Markaziy Osiyo ma’naviy merosi (Navoiy, Rumiy hikmatlari)ning konvertatsiyasi bilan qiyoslandi. Agar Savchuk vizuallashuvni ko‘proq media-texnologik jarayon sifatida ko‘rsa, biz uni “kognitiv simbioz” - ya’ni an’anaviy ma’naviy mazmunni raqamli avlodning vizual idrokiga moslashtirishning pedagogik-falsafiy mexanizmi sifatida talqin etdik. Bu esa “media-falsafa” tushunchasini mintaqaviy “ma’naviy tarbiya” metodologiyasi bilan sintez qilish imkonini beradi.

3. Milliy barqarorlik: Akademik S.S.Shermuxamedovaning falsafiy metodologiya va vorisiylik haqidagi fundamental xulosalari hamda M.N.Isaqovning ma’naviy-axloqiy barqarorlik kontseptsiyasi tadqiqotimizning tayanch nuqtasi bo‘lib xizmat qildi. Biroq, biz ushbu milliy yondashuvlarni raqamli reallikning “yangi tendensiyalari” bilan qiyoslab, ma’naviy barqarorlikning “dinamik filtrlash” modelini taklif etdik. Agar avvalgi tadqiqotlarda barqarorlik ko‘proq an’anani saqlash (statika) sifatida ko‘rilgan bo‘lsa, bizning natijalarimiz uni raqamli dunyoda “aktiv aksiologik immunitet” (dinamika) sifatida qayta belgilaydi.

Qiyosiy tahlil shuni ko‘rsatadiki, G‘arb va MDH olimlari raqamli transformatsiyani ko‘proq texnologik va globalistik nuqtai nazardan o‘rgangan bo‘lsalar, bizning tadqiqotimiz ushbu jarayonni Markaziy Osiyoning sivilizatsiyaviy o‘ziga xosligi va “Uchinchi Renessans” strategiyasi bilan uzviy bog‘liqlikda ochib beradi. Bu esa raqamli reallikni milliy ma’naviyat uchun xavf emas, balki uning global miqyosda raqobatbardoshligini ta’minlovchi aksiologik konvertatsiya bosqichi sifatida baholashga asos bo‘ladi.

4. Xulosalar (Conclusion/Recommendations)

Markaziy Osiyo ma’naviy makonining transformatsiyalashuv jarayonlari va yangi sivilizatsiyaviy tendensiyalarini ijtimoiy-falsafiy tahlil qilish asosida quyidagi xulosalarga kelindi.

Raqamli reallik sharoitida ma’naviy makonning o‘zgarishi chiziqli evolyutsiya emas, balki substansial (ontologik), kognitiv (idrok) va ijtimoiy-funksional (immunitet) darajalardan iborat yaxlit tizimli o‘zgarishdir. Bu jarayon milliy qadriyatlarning raqamli analoglarga ko‘chishi (Digital Heritage) orqali ularning global axborot makonida yashovchanligini ta’minlaydi.

Tarixiy vorisiylik mexanizmi raqamli muhitda “aksiologik seleksiya” xarakteriga ega ekanligi isbotlandi. Jadidchilikning ma’rifatparvarlik g‘oyalari va ajdodlarimizning universal o‘gitlari zamonaviy raqamli konvertatsiya uchun fundamental platforma bo‘lib xizmat qiladi. Ushbu “filtrlar” yot g‘oyalarga qarshi sivilizatsiyaviy immunitetni shakllantiradi.

Markaziy Osiyo ma’naviy makonidagi eng muhim yangi tendensiya – “kognitiv simbioz” ekanligi aniqlandi. Bu fenomen an’anaviy ma’naviy mazmunning innovatsion raqamli shakllar (vizual metaforalar, SI, interaktiv kontent) bilan sintezlashishi natijasida yuzaga keladi va “Uchinchi Renessans”ning intellektual poydevorini mustahkamlaydi.

Ma’naviy makon transformatsiyasi mintaqada barqarorlikni ta’minlashning “pas-siv” emas, balki “aktiv” determinantiga aylandi. Milliy ma’naviyat raqamli sivilizatsiya tillarida qayta kodlanishi natijasida global miqyosda raqobatbardosh “yumshoq kuch” (Soft Power) funksiyasini bajara boshlaydi.

Umimiy xulosa qilib aytganda, Markaziy Osiyo ma’naviy makonining transformatsiyasi raqamli sivilizatsiya sharoitida milliy o‘zlikning inqirozi emas, balki

uning aksiologik seleksiya va kognitiv simbioz orqali sifat jihatidan yangilanishi hamda mintaqaviy barqarorlikni ta’minlovchi strategik intellektual resursga aylanishi jarayonidir. Ushbu transformatsion model “Uchinchi Renessans” paradiqmasini global axborot maydonida real ijtimoiy-falsafiy voqelikka aylantirishning fundamental mexanizmi bo‘lib xizmat qiladi.

References

[1] Floridi L. The Fourth Revolution: How the Infosphere is Reshaping Human Reality. – Oxford University Press, 2014. – P. 94-96.
[2] Castells M. The Power of Identity: The Information Age: Economy, Society, and Culture. – Wiley-Blackwell, 2010. – P. 122.
[3] Савчук В.В. Медиафилософия. Приступ реальности. – СПб.: Изд-во РХГА, 2013. – С. 148-150.
[4] Панарин А.С. Православная цивилизация. – М.: Институт русской цивилизации, 2014. – С. 210.
[5] Шермухамедова С.С. Фалсафа методологияси. – Тошкент: Ношир, 2014. – Б. 88-92.
[6] Abdurahmonov Q.X. Inson taraqqiyoti. – Toshkent: Fan, 2013. – B. 156.
[7] Исақов М.Н. Ахлоқий қадриятлар трансформацияси. – Тошкент: Фан, 2010. – Б. 74-77.
[8] Castells M. The Power of Identity: The Information Age: Economy, Society, and Culture. – Wiley-Blackwell, 2010. – P. 135.
[9] Савчук В.В. Медиафилософия. Приступ реальности. – СПб.: Изд-во РХГА, 2013. – С. 152.
[10] Шермухамедова С.С. Фалсафа методологияси. – Тошкент: Ношир, 2014. – Б. 95.
[11] Панарин А.С. Православная цивилизация. – М.: Институт русской цивилизации, 2014. – С. 225.
[12] Floridi L. The Fourth Revolution: How the Infosphere is Reshaping Human Reality. – Oxford University Press, 2014. – P. 102.
[13] Исақов М.Н. Ахлоқий қадриятлар трансформацияси. – Тошкент: Фан, 2010. – Б. 82-84.
[14] Castells M. The Power of Identity: The Information Age: Economy, Society, and Culture. – Wiley-Blackwell, 2010. – P. 142.
[15] Шермухамедова С.С. Фалсафа методологияси. – Тошкент: Ношир, 2014. – Б. 98.
[16] Abdurahmonov Q.X. Inson taraqqiyoti. – Toshkent: Fan, 2013. – B. 162.

Nashriyot qaydi: Ushbu jurnalda chop etilgan barcha materiallarda bayon qilingan fikrlar, qarashlar va ma’lumotlar faqat muallif(lar) va materialni taqdim etgan shaxs(lar)ga tegishli bo‘lib, jurnal tahririyati yoki muharrir(lar)ning rasmiy nuqtai nazarini ifoda etmaydi. JEP (The Journal of Economics and Pedagogy) hamda uning muharrir(lari) mazkur nashrda keltirilgan g‘oyalar, usullar, ko‘rsatmalar yoki mahsulotlardan foydalanish natijasida insonlar yoki mol-mulkka yetkazilgan har qanday zarar uchun javobgarlikni o‘z zimmasiga olmaydi.

Disclaimer/Publisher’s Note: The statements, opinions and data contained in all publications are solely those of the individual author(s) and contributor(s) and not of JEP and/or the editor(s). JEP (The Journal of Economics and Pedagogy) and/or the editor(s) disclaim responsibility for any injury to people or property resulting from any ideas, methods, instructions or products referred to in the content.r